

Основні заходи для запобігання корупції включають у себе формування скоординованої політики, створення органів протидії корупції, формування доброчесної публічної служби, встановлення етичних стандартів, прозорість у державних закупівлях та управлінні фінансами, державну звітність, незалежність судових органів, доброчесність приватного сектора, участь громадян та запобігання відмиванню коштів.

Міжнародні нормативно-правові акти в цій сфері спрямовані на встановлення загальних стандартів боротьби з корупцією на національному рівні шляхом криміналізації корупційних діянь та запровадження заходів її запобігання.

Впровадження антикорупційної системи менеджменту є одним із засобів подолання корупції. Міжнародний стандарт ISO 37001:2016 визначає вимоги для такої системи. Цей стандарт можна застосовувати до різних типів організацій: державних структур, великих та малих підприємств, громадських та некомерційних організацій [3].

Отримання сертифіката за ISO 37001 дозволяє підвищити прозорість процесів у організації, показати відповідність законодавству та збільшити привабливість для інвесторів. Менеджмент протидії корупції допомагає запобігти фінансовим втратам, зберегти репутацію та уникнути юридичних санкцій. Організація повинна самостійно розробити, впровадити та постійно оновлювати систему менеджменту протидії корупції, включаючи процеси виявлення, оцінки ризиків та запобігання корупції.

Керівництво має встановлювати та переглядати політику протидії корупції, яка відповідає цілям організації та забороняє хабарництво та вимагає дотримання антикорупційного законодавства. Організація повинна постійно вдосконалювати систему менеджменту протидії корупції, забезпечуючи її відповідність та ефективність.

Отже, впровадження світових стандартів у сфері протидії корупції є кроком у напрямі побудови більш чесного, справедливого та стабільного суспільства. Вони створюють основу для спільної дії всіх зацікавлених сторін і сприяють формуванню міжнародної коаліції проти корупції, що є важливим елементом в боротьбі за здорове та процвітаюче суспільство.

1. Гром Н. Хто має боротися з корупцією? Міжнародні стандарти та успішні моделі антикорупційних систем. *Юридична Газета Online*. URL : <https://jur-gazeta.com/golovna/hto-mae-borotisyu-z-korupcieyu-mizhnarodni-standarti-ta-uspishni-modeli-antikorupciynih-sistem.html>.

2. Леган І. М. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності : монографія. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 328 с.

3. Міжнародні стандарти щодо системи протидії корупції. *CROWE MIKHAILENKO*. URL : <https://www.mikhailenko.com.ua/10-04-2023/mizhnarodni-standarty-shhodo-systemy-protydiyi-korupcziji/>.

УДК 343.35:341.238

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/153-154

Олександра МІНЧЕНКО

Ангеліна ЛІСОВИК

слухачі магістратури ННІ права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції

Денис ЮР'ЄВ

викладач кафедри кримінального
процесу та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК СУЧАСНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Боротьба з корупцією є складним завданням, оскільки вона викликана значними мотивами, такими як бажання досягнення влади і наживи. Крім того, корупційне середовище має властивість високої самоорганізації та самозбереження. У багатьох суспільствах, включаючи Україну, з'являється звикання до корупційних явищ, що стає частиною повсякденного життя. Саме тому превентивні заходи щодо подолання корупції мають спрямовуватися на формування у населення почуття неприйняття корупційних практик.

Рівень корупції в країні визначається за допомогою Індексу сприйняття корупції або CPI (Corruption Perceptions Index), який виражається в числовому значенні від 0 до 100. Коли CPI наближається до 0, країна вважається більш корумпованою, а коли CPI підходить до 100, сприймається як менш корумпована або така, що досягнула значних успіхів у боротьбі з корупцією. Дослідження проводяться експертами міжнародної організації Transparency International з 1995 року. Оцінка за CPI враховується тільки для державного сектора, інший вияв корупції, такий як побутова та приватна, не аналізується. Індекс сприйняття корупції відображає думку експертів та бізнес-аналітиків, але не враховує думки окремих громадян. За оцінками міжнародних експертів, у 2022 році Україна отримала 33 бали зі 100 можливих у Індексі сприйняття корупції та зайняла 116 місце з 180 країн. В попередньому році було 32 бали з 100 можливих та 122 місце серед 180 країн. Незважаючи на часткове покращення, Україна залишається у групі країн з високим рівнем корупції, які отримали менше 50 балів [1].

Економічні збитки від корупції можуть бути класифіковані як прямі, що включають зменшення надходжень до казни країни та неефективне їх використання, і непрямі, які проявляються у зниженні рівня ефективності економічної сфери. Оцінка непрямих економічних втрат від корупції є складною, тоді як прямі збитки вважаються значними. Згідно з доповіддю ООН щорічні економічні втрати від корупції становлять 2,6 трильйона доларів, що перевищує 5 % глобального ВВП. Щорічний обсяг хабарів у всьому світі оцінюється на один трильйон доларів [2].

Дослідники вказують на кілька негативних наслідків корупції для економіки, серед яких: розширення сфери тіньової економіки; невиконання бюджетних зобов'язань та відсутність розподілу державних замовлень і пільг на користь зацікавлених осіб; обмеження можливостей держави у впливі на фінансові механізми управління економікою; злиття кримінальних структур з легальною економікою; «відмивання» брудних грошей; порушення конкурентоспроможності ринку; зростання цін через «корупційні витрати»; погіршення інвестиційного клімату; проникнення корупції в неурядові організації; поширення побутової корупції; ускладнення ефективного ведення законного бізнесу; збільшення соціальної напруги в суспільстві; зниження довіри до держави. Усі ці аспекти становлять загрозу економічній та національній безпеці країни [3].

Війна внесла свої зміни у всі сфери життєдіяльності українського суспільства, включаючи стратегічні та тактичні аспекти боротьби з корупцією. Наприклад, незважаючи на рекомендації Transparency International Ukraine про уникнення схвалення законопроектів, які порушують Закон України «Про публічні закупівлі», Уряд України в умовах повномасштабного вторгнення дозволив придбати необхідне без проведення аукціонів через прямі домовленості. Це було надзвичайно важливою стратегією на той момент, оскільки дозволяло вирішувати невідкладні безпекові завдання. Проте призвело до іншого ризику: ймовірності зловживання можливістю проведення закупівель без аукціонів. Протягом перших півроку від початку повномасштабного вторгнення було укладено кілька угод, щодо яких відсутня інформація про власників та умови. Це стосується, зокрема, угод щодо закупівель харчування для військових зі значними переплатами. Також існує загроза укладення недобросовісних угод щодо закупівель на потреби відновлення [4].

Отже, на сьогодні найважливішим завданням українського суспільства є перемога над зовнішніми та внутрішніми загрозами – агресією сусідньої держави та внутрішнім корупційним фактором. Розв'язавши ці проблеми, матимемо можливість прямого вступу до міжнародних організацій, таких як Європейський Союз та НАТО. Результати проведеного дослідження дозволили детально вивчити специфіку та ключові чинники корупції в умовах конфлікту. Було проаналізовано оцінку рівня корупції за допомогою Індексу сприйняття корупції, розглянуто його сучасний стан та динаміку, а також виявлено причини зменшення корупції, які можуть стати основою для активізації ефективної боротьби з цим явищем.

1. Андрійчук А. «Громадський контроль обмежений». Як війна впливає на рівень корупції в Україні. *Радіо Свобода*. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/indeksiv-spryynyattya-koruptsiyiukrayina/32248930.html>.

2. Живко З. Б. Економічне підґрунтя корупції // *Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження* : монографія / кер. авт. кол. І. О. Ревак. Львів : ЛьвДУВС, 2011. С. 36–52.

3. Живко З., Гура В. Рівень корупції в Україні за міжнародними оцінками. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 1 (69). С. 78–85. URL : <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/564/594>.

4. Бурда О. М. Запобігання проявам корупції в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2023 р.). Харків, 2023. С. 25–31.